

MICHIEL HEGENER

Leven op herhaling



Bewijzen voor
reïncarnatie

Michiel Hegener

Leven op herhaling

Bewijzen voor reïncarnatie

Uitgeverij
Ten Have

Inhoud

Woord vooraf 9

Inleiding 13

1. Achtergronden 37

Wat is reïncarnatie? 37

Wat reïncarneert er dan? 38

Kan een mens als dier reïncarneren? 39

Of andersom? 39

Hoe vaak incarneert een mens? 40

Reïncarneert iedereen of gebeurt het soms? 40

Hoe weten we dat er een niet-materiële wereld bestaat of, anders gezegd, dat er een ruimte is waar de identiteit kan blijven voortduren zonder lichaam? 42

Wanneer verhuist een geest naar een nieuw lichaam? 44

Belandt een ziel toevallig bij de nieuwe ouders? 46

Inductief, deductief en falsifiëren 47

Wie geloven er wat? 49

2. Spontane herinneringen 53

Sceptische reacties op het bewijs rond Leininger 55

Duizenden kinderen met herinneringen 61

Ian Stevenson en zijn volgelingen 64

Stevensons bewijsmateriaal 66

Nog een paar gevallen 72

Sujith Jayaratne 74

Manju Sharma 76
Jim Tucker 79
James Leininger 82
Het Leiningerbewijs – Deel een 84
Het Leiningerbewijs – Deel twee 90
James Leininger: evaluatie 93

3. De Tibetaanse tulku's 97
 - De dood van de 13e Dalai Lama 97
 - De zoektocht naar de 14e Dalai Lama 99
 - De Dalai Lama over reïncarnatie 102
 - Honderden tulku's 105
 - Bij Thubten Sherab in Kathmandu 106
 - Bij Thubten Pelsang in Dharamsala 107
 - Bij Tenzin Choephel in Dharamsala 110
 - Bewijzen, eerste ronde 113
 - Bewijzen, tweede ronde 114
 - Bewijs voor reïncarnatie? 115
 - Thubten Tsering 116
 - Lama Konchog 117
 - De Gyalwang Karmapa 120

4. Regressie 129
 - Bij Peter Ramster 130
 - Met Helen Pickering naar Blairgowrie en Aberdeen 133
 - Met Cynthia Henderson naar Normandië 140
 - Met Gwen McDonald naar Somerset 147
 - Dorpsnamen 151
 - Quakers 151
 - Abdij 152
 - Druïden 152
 - Riviertje 152
 - Bouwplan 153
 - Ciderhouse 153
 - Naam van een pub 154
 - Steen van de abdijvloer 154
 - Een paar vragen aan Ramster 156

- 'Wie was ik' van de KRO 159
Met Harry naar Salzburg 161
Met Margriet naar Pau 164
Robert Snow 166
5. Restcategorieën 175
Over en weer kloppende herinneringen 175
Individuen 176
Identificatie van buitenaf 179
Helen Wambach 180
6. Tegenargumenten 183
Is reïncarnatie denkbaar? 184
Zijn er wel anomalieën? 186
Hoe zit het met de drager voor de ziel of geest tussen twee levens in? 187
Waarom herinneren slechts enkelingen zich vorige levens? 194
Waarom komen er steeds meer mensen? 198
Is reïncarnatie verenigbaar met westerse wetenschap? 200
7. Alternatieve verklaringen 203
Cryptomnesie 203
Bedrog 205
Genetisch 205
Morfische en andere velden 207
Contact met overledenen 212
Buitenaardse wezens 213
8. Nieuwe paradigma's of ruimere theorieën? 219
Financiering 223
Schaarste aan anomalieën? 225
Onbekendheid met het materiaal 226
Een nieuwe tweedeling? 228
Een nieuw theoretisch model? 230
Toekomstig onderzoek 233
Gaat regressietherapie echt over vorige levens? 234
Verandert reïncarnatie zelf? 235

De rol van cryptomnesie 235

*Wat zijn de gevolgen van een nieuwe religie in een volgend
leven?* 235

9. Conclusies 237

Noten 243

Geraadpleegde literatuur 246

Geïnterviewde personen 248

Register 250

Achtergronden

Over reïncarnatie doen wilde verhalen de ronde. Toen ik de Britse bioloog Rupert Sheldrake wees op de hoge percentages van de bevolkingen in westerse landen die in reïncarnatie geloven reageerde hij meteen: ‘Ja, maar dat is doorgaans een erg onuitgewerkte vorm van geloven.’ Daar had hij gelijk in, het strookte met mijn ervaringen tijdens gesprekken in mijn directe omgeving. Bij dergelijke confrontaties krijg ik behalve serieuze ook bizarre vragen, vaak vermengd met wat onderhuidse irritatie over het gespreksonderwerp als zodanig.

‘Kan ik ook terugkomen als mier?’

‘Als reïncarnatie bestaat, waarom herinner ik me dan niets?’

‘Hoe kan het dan dat er steeds meer mensen komen?’

‘Volgens mij was ik in mijn vorige leven een hond.’

Churchill zei over reïncarnatie dat hij er niet in geloofde maar dat hij niet uitsloot dat hij zou terugkeren als Chinese koelie – dat was ook zo’n opmerking.

Vragen genoeg, ik ga een poging doen de belangrijkste te beantwoorden. Ook moeten een paar sleutelbegrippen worden gedefinieerd voor we verder kunnen. Dat is allemaal nodig voor een beter begrip van de anomalieën in hoofdstuk 2 tot en met 5 en de discussie in hoofdstuk 6 tot en met 8.

Wat is reïncarnatie?

Reïncarnatie wil zeggen dat de dood niet het einde van alles is en het hiernamaals evenmin. Na je dood ben je een tijd (weken,

maanden, jaren, decennia of eeuwen) aan gene zijde (of waar dan ook, maar in ieder geval niet in een stoffelijk lichaam) en vervolgens begin je aan een nieuw leven. Van dat vorige leven herinneren de meeste mensen zich weinig of niets. Maar bij enkelen onder ons is er kennelijk een luikje blijven openstaan dat bij de rest dichtzit en zij kunnen daardoor soms iets vertellen over hun vorige leven(s), spontaan dan wel onder hypnose.

Wat reïncarneert er dan?

Wat is die vermeende identiteit die verhuist van het ene lichaam naar het volgende? En bijna standaard wordt bij het stellen van die vraag het vermoeden geuit dat er helemaal niet zoiets bestaat als identiteit. Dat het ego niet meer is dan een illusie. Dus valt er ook niets te reïncarneren. Een bijna-standaardvoorbeeld bood Susan Blackmore, auteur van *In Search of the Light – The Adventures of a Parapsychologist* (1996) die me e-mailde: 'Mijn langdurige zen-oefeningen en mijn studie van neurowetenschap hebben ertoe geleid dat ik denk dat het zelf, dat zou kunnen reïncarneren, een illusie is.'

Toch is op de vraag wat er reïncarneert een werkbaar, minimalistisch antwoord te geven: in elk geval de herinnering aan een vorig leven. Misschien, waarschijnlijk zelfs, reïncarneert er nog meer, maar dat kunnen we beter buiten beschouwing laten omdat het zo ongrijpbaar is. Het is wel geprobeerd uiteraard. De vraag of B mogelijkwijs de reïncarnatie is van A wordt dan mede beantwoord aan de hand van karaktereigenschappen. B had een goed inlevingsvermogen, A ook, dus dat geldt dan als aanwijzing dat B het vervolg is van A. Maar dan loop je al snel tegen de vraag aan wat inlevingsvermogen is. Of moed, of gevoeligheid of noem maar op. Slecht meetbaar allemaal. Daar komt nog bij de achterliggende gedachte dat die eigenschappen van leven tot leven gelijk blijven, aanvechtbaar is. Een mens ontwikkelt zich als het goed is binnen een leven en dus nog sterker in de loop van verschillende levens.

Herinnering van harde feiten is nuttiger als het gaat om bewijzen voor reïncarnatie. Alleen Jan herinnert zich vanuit de beleving wat Jan gisteren deed. Piet kan ernaast gestaan hebben

en hebben gezien dat Jan een uur heeft getennist, misschien wel met Piet, maar dat is dan de herinnering van Piet.

Als Jan zich dingen herinnert uit het leven van Bert, die overleed voordat Jan werd geboren, is dat een aanwijzing dat Jan de reïncarnatie is van Bert. Daarbij geldt uiteraard: hoe kleiner de kans dat Jan toegang had tot die informatie, hoe sterker de bewijskracht.

Over het wezen van identiteit zijn dikke boeken geschreven maar voor dit boek hebben we genoeg aan de kern van de identiteit, de herinnering. De drager van de herinnering zullen we de geest noemen. Bestaat er dan zoiets als de geest? Daar lijkt het op als er herinneringen kunnen worden overgedragen van het ene lichaam naar het andere, al helemaal als daartussen een tijdsverloop zit. Daarmee is de geest slechts in beperkte mate gedefinieerd, maar voor het beantwoorden van de vragen die we ons hier stellen is het voldoende.

De mogelijkheid dat herinneringen helemaal geen drager nodig hebben of hun eigen drager zijn, komt aan de orde bij de alternatieve verklaringen voor de anomalieën in hoofdstuk 7. Daarin gaat het ook over de mogelijkheid dat Jan toch toegang krijgt tot de herinnering van Bert en/of Piet. Misschien kan dat. Net iets waarschijnlijker is dat het soms kan. Telepathie wijst daarop. Zou het bewijsmateriaal voor reïncarnatie niets anders zijn dan bewijs voor telepathie?

Reïncarnatieonderzoek wijst erop dat ook talenten en vaardigheden reïncarneren, en die zijn natuurlijk erg identiteitsbepalend. Wanneer het om de bewijsvoering gaat zijn talenten en vaardigheden van weinig nut omdat ze zo slecht meetbaar zijn, al zijn er exceptionele gevallen.

Kan een mens als dier reïncarneren?

Of andersom?

Een interessante kwestie vanuit het bredere perspectief en voor het religieuze totaalbeeld; maar dat brede perspectief is hier niet van belang, het gaat over de kernvraag of reïncarnatie bestaat.

Het probleem bij de beantwoording is dat dieren niet kunnen praten, terwijl de bewijzen voor reïncarnatie voor het overgrote deel tekstgebonden blijken zijn. Daarom gaat dit boek alleen over het eventuele bestaan van zielsverhuizing van menselijk lichaam naar menselijk lichaam. Dat is lastig genoeg.

Hoe vaak incarneert een mens?

Daarover komen vanuit het boeddhisme, het hindoeïsme en andere geloofsrichtingen zulke uiteenlopende berichten dat we er niets mee kunnen. De ene keer is het honderden incarnaties, de andere keer duizenden, dan weer enkele tientallen. Vooral als een mens ook af en toe een beest kan worden kan het aantal levens flink oplopen. Universeel is slechts het geloof dat reïncarnatie geen cirkel is maar een opgaande spiraal (al is tijdelijk terugval naar een lager niveau mogelijk) en dat je ooit ontsnapt aan het 'rad van karma en reïncarnatie'. Geen enkele religie zegt dat het aantal levens oneindig is.

Uit onderzoek blijkt dat sommige mensen zich meer dan één leven kunnen herinneren, drie of vier levens komt af en toe voor. Dat sluit aan bij mijn eigen herinneringen, waarvan ik er twee beschreef in de inleiding. Mijn herinneringen lijken te komen uit ten minste acht levens waarvan ten minste twee als vrouw. Maar zowel bij de spontane herinneringen (hoofdstuk 2) als de regressieherinneringen (hoofdstuk 4) zijn er bij mijn weten geen gevallen van mensen die zich meer dan één leven herinnerden en dat die twee, drie of vier levens ook allemaal verifieerbaar waren en bleken te kloppen.

Reïncarneert iedereen of gebeurt het soms?

Ook de vraag of iedereen reïncarneert of dat het vaak gebeurt of soms of bij hoge uitzondering is voor de bewijsvoering niet interessant, wat mooi uitkomt want deze vraag is niet te beantwoorden. Hoe zou je kunnen bewijzen dat alle zeven miljard mensen een vorig leven hadden?

Met een steekproef misschien, maar dat gaat dan niet met mensen met spontane herinneringen aan vorige levens, die vormen geen *random* selectie. Het moet dus met hypnose, maar ook

dan doemen er problemen op. Je zou duizend proefpersonen kunnen nemen die vervolgens allemaal worden gehypnotiseerd. Zelfs als ze alle duizend met een verhaal komen zou dat nog niet helpen, tenzij al die verhalen op essentiële punten toetsbaar zijn. Verreweg de meeste mensen die worden gehypnotiseerd en vervolgens door vraagstelling van de hypnotiseur worden teruggeleid naar eventuele vorige levens, komen wel met antwoorden – tot zover gaat het goed. Probleem is dat een groot deel van hen met fantasieverhalen komt aanzetten. Peter Ramster, een van 's werelds meest ervaren regressiehypnotiseurs, is daarover stellig: 'Wat mensen onder hypnose zeggen over vorige levens is vaak aantoonbaar onzin. Ze vertellen over hun vorige leven, en bij een volgende hypnose vertellen ze ook over hun vorige leven, maar dan een heel ander verhaal.' Verdacht is ook dat sommige thema's die algemeen bekend zijn zo vaak terugkeren bij regressie, met een opvallend hoge score voor herinneringen aan de vernietigingskampen uit de Tweede Wereldoorlog. Nog lastiger is dat slechts weinig mensen bij regressie komen met verifieerbare details, honderd op de duizend zou al veel zijn.

Laten we aannemen dat ze alle honderd blijken te kloppen. Dan kan een onderzoeker twee kanten op. De eerste is om aan te nemen dat die honderd toetsbare gevallen representatief zijn voor de groep van duizend. Als de honderd verhalen dan ook nog allemaal kloppen lijkt het er sterk op dat ieder mens ten minste één vorig leven heeft gehad. De tweede interpretatie is dat die honderd juist een select gezelschap vormen van mensen met een vorig leven, en dat de rest niet met toetsbare gegevens komt omdat die er niet zijn bij gebrek aan eerdere incarnaties. Kortom, de vraag of iedereen reïncarneert valt niet te beantwoorden.

Aan het begin van *Life Before Life – A Scientific Investigation of Children's Memories of Previous Lives* schrijft Jim Tucker: 'Het lijkt moeilijk te geloven, maar er zou bewijsmateriaal kunnen bestaan dat leven na de dood een realiteit is. *Life Before Life* zal gevallen beschrijven die door onderzoekers zijn verzameld en die suggereren dat sommige mensen de dood kunnen overleven en in een volgend leven herboren kunnen worden.'

Dat is een heel verdedigbare benadering. De bewijzen zoals

te vinden in de hoofdstukken 2 t/m 5 van dit boek geven alleen maar aan dat sommige mensen reïncarneren. Er zijn echter ook wel een paar aanwijzingen dat de grote meerderheid van ons een vorig leven heeft, zie daarvoor hoofdstuk 6, bij de vraag waarom slechts enkelen van ons herinneringen aan vorige levens lijken te hebben (zie p. 194).

Samengevat: voor dit boek is het geen belangrijke vraag of iedereen reïncarneert, we weten ook niet of het zo is, maar er zijn nu al onderzoeksmethoden aan te wijzen waarmee een antwoord naderbij gebracht zou kunnen worden.

Hoe weten we dat er een niet-materiële wereld bestaat of, anders gezegd, dat er een ruimte is waar de identiteit kan blijven voortduren zonder lichaam?

Als er mensen zijn, zoals James Leininger, die zich van alles herinneren over een vorig leven terwijl ze die informatie niet tijdens dit leven konden vergaren, dan is dat op z'n minst een sterke aanwijzing dat er *een of ander soort* niet-materiële wereld bestaat. Ik hou het hier bewust vaag. Het bewijs voor het bestaan van een verblijfplaats voor de geest tussen twee levens in, of een 'non-lokale ruimte' zoals Pim van Lommel het noemt, valt ipso facto samen met het bewijs voor reïncarnatie. Als reïncarnatie bestaat moet er iets zijn waar de geest, of althans de herinnering, tussen twee levens vertoeft. Verder weten we er voorlopig niets van af, we weten niet eens of we wel van een 'ruimte' kunnen spreken, we weten alleen dat er zoiets moet bestaan – als reïncarnatie inderdaad bestaat.

Met 'we weten er voorlopig niets van af' bedoel ik het uiterlijke weten, via de weg van de bewijsvoering, zoals dit boek gaat over uiterlijke bewijzen voor reïncarnatie. Er is ook een innerlijke benadering, de mystieke ervaring. Vanuit het perspectief van degene die de ervaring had kan de bewijswaarde van mystieke ervaringen hoog zijn, ze kunnen leiden tot rotsvaste overtuigingen. Voor dit boek is dat echter waardeloos. Een bekende verhandeling over de wereld waar de geest tussen twee levens verblijft is *Journey of Souls – Case Studies of Life Between Lives* (1994) van Michael Newton Ph. D. Boeiend, maar het bewijs niets.

Ook mensen met een bijna-doodervaring (BDE) hebben beschrijvingen van het hiernamaals gegeven. In de BDE-literatuur staan honderden voorbeelden en de meeste zijn verrassend gedetailleerd.

Plots bevond ik mij toen in een andere wereld – een wereld vol met prachtige groene glooiende heuvels, beplant met de mooiste bloemen die hier op aarde niet terug te vinden zijn. Het prachtigste licht dat er was overviel mij met een onvoorstelbare rust. Dit was een wereld om nooit meer uit weg te willen gaan.¹

Er is ook een bescheiden aantal gevallen van mensen met toetsbare herinneringen aan een vorig leven *en* aan hun ervaringen direct nadat dat vorige leven ten einde kwam. Dan heb je het dus niet over een bijna-doodervaring maar over een doodervaring. De ervaringen na het sterven zijn slechts zelden toetsbaar, maar James Leininger biedt een voorbeeld (zie p. 91). Ik ben geneigd ook waarde te hechten aan de getuigenis van Gwen McDonald (overleden in 1989) uit Australië. Haar toetsbare uitspraken over haar leven als Mary Duncan (1765-1782) klopten zo precies dat haar uitvoerige beschrijving van wat ze na haar dood meemaakte betrouwbaar lijkt. Hier een fragment van wat ze onder hypnose zei over haar ervaringen na haar dood op 17-jarige leeftijd als Mary Duncan:

[Na mijn dood] begon ik me heel licht te voelen, alles was licht, alsof je dreef. Er was geen pijn en ik was me in hoge mate bewust van gevoelens en gedachten, alsof praten niet nodig was. Het was of ik van lucht was gemaakt, zo vrij, zo vrij. Voor ik wegging stond ik naast het bed en keek naar mijn lichaam. [...] Toen besefte ik dat ik dood was en dat het leven er niet meer was en dat ik niet terug kon, het was over. [...] Ik werd meegenomen naar een plaats en daar werd me verteld dat ik moest rusten. [...] Maar ik werd teruggetrokken omdat [tante] Bessie [bij mijn sterfbed] zo droevig was en me miste. Ik kwam naar beneden om haar weer te zien en haar te vertellen dat ze me los moest laten. [...] [Later] nam een man die op een Egyptenaar leek me mee langs

een begrast pad. Overal was gras en er was ook water. In veel opzichten was het gelijk aan de aarde, maar je kon je voeten in het water steken en als je ze eruit haalde waren ze niet nat. De man zei dat dat was omdat we nu in de geest waren. [...] We gingen naar een Hall of Records waar ik alles te zien kreeg wat ik had moeten doen en had nagelaten. De plek was als een bibliotheek vol archiefmateriaal. Heel groot. Er was een lange gang met daarin overal een soort gouden licht. De man toonde me mijn leven maar ik kon het zien in mijn eigen geest, niet op papier. [...] We reïncarneren om te leren, om kennis en begrip en compassie te leren. Degenen die niet leren moeten steeds opnieuw komen. Degenen die niet leren komen terug op hetzelfde niveau en moeten het opnieuw proberen en dan gaan ze misschien een stap hogerop. Het is als een grote gouden wenteltrap, daarom moeten we terugkeren tot onze zielen zuiver genoeg zijn om op dat hoogste niveau te blijven ... want onze gedachten maken ons en kleuren onze ziel.²

Wanneer verhuist een geest naar een nieuw lichaam?

Die vraag kennen we uit de kranten, het is een bekende uit debatten over abortus. Is een foetus van vier weken al een mens? Van acht weken? Of begint een mensenleven pal bij de conceptie? Of zou dat per geval kunnen wisselen? Een gerelateerde vraag is hoeveel tijd er tussen twee incarnaties verstrijkt. Reïncarnatieonderzoek aan de University of Virginia, vooral door Ian Stevenson, heeft voor beide vragen antwoorden opgeleverd.

In de inleiding kwamen de 'solved cases' van Stevenson aan bod: de 800 kinderen die zoveel en zo gedetailleerd over een vorig leven vertelden dat degene die ze eerder waren geweest kon worden opgespoord in de archieven en/of in de herinnering van nabestaanden. Daaruit blijkt een gemiddelde periode tussen overlijden en de geboorte van het nieuwe leven van 16 maanden.³ Veel langer is mogelijk. James Leininger werd in april 1998 geboren, 53 jaar na de dood van luitenant James Huston (1924-1945) van wie hij de reïncarnatie lijkt te zijn.

Vaak wordt beweerd dat iemand die sterft ogenblikkelijk reïncarneert, maar dat idee strookt dus niet met de onderzoeksresultaten.

taten. Er zijn een paar uitzonderingen die niet overtuigend zijn als bewijsmateriaal. Er lijkt iets abnormaals aan de hand – maar is het reïncarnatie?

Het bekendste voorbeeld is Johann Schuler die 18 minuten nadat president Kennedy in Dallas dodelijk werd getroffen in München werd geboren, dus op 22 november 1963. Kennedy was niet op slag dood, het zou kunnen dat zijn moment van overlijden samenviel met het geboortemoment van Schuler. Op de plek van de inslag van het fatale hoofdschot van Kennedy heeft Schuler een moedervlek, hij bleek als klein kind van alles over het Witte Huis te weten en reageerde in juni 1968 heftig op de moord van Robert Kennedy zonder dat hij daarover iets had vernomen. Maar kan het dat die moedervlek toeval was en dat peuter Schuler datgene wat hij wist had opgevist uit de media? Of uit gesprekken met volwassenen die de media volgden? Die kans is zo groot dat hij niet door kan gaan voor een serieus geval.

Er bestaat meer en overtuigender materiaal over kinderen die vertellen over een leven dat minder dan negen maanden voor hun geboorte ten einde kwam.

In oktober 2001 werd in Engeland een jongen geboren die mogelijk de reïncarnatie is van een brandweerman die in New York omkwam op 9/11, een maand eerder. Hij speelde graag met brandweerauto's mits ze van het Amerikaanse en niet het Britse model waren. Hij had het over 'de honden achter in de auto zetten' terwijl zijn gezin geen hond had. Hij had het steeds over Lou, de familiale term waarmee Amerikaanse brandweerlieden graag een brandweerluitenant aanspreken. Hij gaf de achternaam van een van de op 9/11 omgekomen brandweerlieden. Hij kon lezen toen hij drie was en herkende het cijfer 2 toen hij een halfjaar oud was. Hij was niet bang voor vuur, wel voor liften (brandweerlieden gebruiken in een brandend pand nooit de liften, altijd de trappen). En zo nog een paar details. Stevenson vond ook gevallen van kinderen die in minder dan negen maanden leken te zijn gereïncarneerd, en die dus terugkwamen in een lichaam dat al in de maak was toen hun vorige leven nog gaande was.⁴

Kinderen die minder dan negen maanden na de dood van het leven dat ze zich herinneren werden geconcipieerd, vormen mischien bewijsmateriaal voor de veldtheorie (zie p. 207). De kern daarvan is het idee dat alle leden van een soort, de mens bijvoorbeeld, via een collectief onderbewustzijn, ofwel een veld, met elkaar zijn verbonden. De ene mens voegt wat aan het veld toe, een ander haalt het eruit, en dat lijkt dan net een geval van reïncarnatie.

Om te reïncarneren moet je wel eerst zijn overleden. En de vraag is dan: reïncarneer je bij of kort voor de geboorte, of al bij de conceptie? Niemand die het weet. Maar als het bij de conceptie is, vormt een tijdsinterval van minder dan negen maanden tussen dood en geboorte een aanwijzing dat er, althans bij die persoon, geen sprake kan zijn van reïncarnatie.

Belandt een ziel toevallig bij de nieuwe ouders?

Het beste antwoord is dat we dat nauwelijks weten. Maar ook hier doemen soms antwoorden op. Alweer is James Leininger een voorbeeld. Toen James vier was vertelde hij dat hij zijn ouders zelf had uitgekozen, op Hawaï. Vader Bruce zei tegen James dat dat niet kon. Bruce herinnerde James eraan dat hij en zijn ouders de afgelopen zomer naar Hawaï waren geweest.

James: 'Het was niet toen we allemaal gingen, het was toen mamma en jij daar alleen waren.'

Bruce wilde weten waar James hem en Andrea had gevonden.

'Bij het grote roze hotel. Ik vond jullie op het strand. Jullie zaten daar 's avonds te eten.'

In 1997 waren Andrea en Bruce ook in Hawaï geweest, ze hadden gelogeed in The Royal Hawaiian, een groot roze hotel bij Waikiki Beach. Op de laatste avond hadden ze gedineerd op het strand. En vijf weken later was Andrea zwanger. Het roze hotel, het diner op het strand en de zwangerschap van Andrea kort daarna hadden beide ouders, weten ze zeker, nooit met James besproken.⁵

In hoofdstuk 3 komen voorbeelden van mensen die voor hun dood de namen van hun toekomstige ouders schriftelijk opgaven.